

„მკაზი და ღვინო“

წელიწადი ზირეული.

№ 7

15 მაისი 1920 წ.

№ 7

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

1. მოწინავე	ი. ზ. ანდრონიკაშვილი
2. ყურძნის ქია	ს. ჩოლოყაშვილი
3. შრომის საკითხი მევენახეობა-მეღვინეობაში	აგრ. დ. გედევანიშვილი
4. ღვინის წარმოშობა	მის. შალამბერიძე
5. კახეთის მევენახეობას ღმეღვინეობის მდგომარეობა	გ. წინამძღვრიშვილი
6. ქრონიკა	
7. წერილი ველისციხიდან	

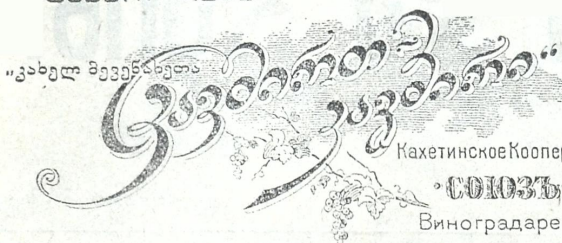
ჟურნალის გამოცემის პირობები:

ჟურნალი ჯერჯერობით გამოვა ორ კვირაში ერთხელ, არა ნაკლებ 16 გვერდისა. თითო ნომრის ფასი საბჭოს მიერ განსაზღვრულია — 10 მან. ამ ფასით ჟურნალის გამოყენება შეიძლება სამი თვით.

ჟურნალის რედაქცია იმყოფება საბჭოს ბინაზედ — თბილისი,
ბარიატინსკის ქუჩა, № 5.

კოოპერატიული
კახური ღვინო

Кახетинское Кооперативное Вино

„СОЮЗЪ СОЮЗОВЪ“

Виноградарей Кахети.

ТИФЛИСЪ

ГОЛОВИНСК. ПР. №33 Д. ТАМАШЕВА, ТЕЛЕФ. №

КАХЕТИЯ: СТ. МУКУЗАНЬ, КАХ. ЖЕЛ. ДОР.

თ ბ ი ლ ი ს ი . რუსთაულის ქუჩა № 33.

კახეთი, სადგური „მუკუზანი“, კახეთის რეინის გზა.

„კავშირთ-კავშირის“ დაარსებულია 918 წელს. წესდება დამკვიცებულია თბილისის საოლქო სასამართლოს მიერ 8 თებერვალა 1919 წელს.

„კავშირთ-კავშირის“ შედიან ველისციხის, გურჯაანის და კარდანახის შემნახველ გამესხებელი ამხანაგობანი -- 4400 წევრით, რომელთაც 4200

დესტინა ვენახი აქვთ.

„კავშირთ-კავშირის“ გამეგობა, მთავარი კონცორა და საწყობი მოთავსებულია საკუთარ ბინახედ კახეთის რეინის გზის სადგურ მუკუზანთან.

ტიბლისი 15 მაისს 1920 წ.

საქართველოს ბედ-იღბალი ხელახლად დიდს განსაცდელშია: გაერთიანებულმა ადერბეიჯანელთა—ლექთა—ოსმალთა ძალებმა გაილაშქრეს საქართველოს თავისუფლების და დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ. აღმოსავლეთიდან ადერბეიჯანის ჯარები შემოსევის უქაღიან ჩვენს რესპუბლიკის სატახტო ქალაქს—თბილისს, ჩრდილოეთიდან ლეკები ეცემიან ზაქათალის ოლქს და დასავლეთიდან ინგლისის კურთხევით და დახმარებით ქობულეთის და აჭარის ზნეობრივად დაცემულ და შეუგნებულ მცხოვრებთა ნაწილი ანარქიას და უწყსოებას ახდენს სამუსულმანო საქართველოში.—ბათუმის ოლქში.

დღევანდელი დამოუკიდებელი საქართველო იმავე გარეშე პოლიტიკურ მდგომარეობას განიცდის, რომელშიაც იგი იმყოფებოდა ასი წლის წინად რამდენსამე საუკუნის განმავლობაში. კულტურულად დაწინავეებული და ბუნებით მდიდარი დამოუკიდებელი საქართველო ეწინააღმდეგება მაჰმადიანთა საერთო მიზნებს. შედარებით ეკონომიურად შემძლები და განათლებული პატარა საქართველოს მმართველი დემოკრატია გარს შემორტყმული გადატაკებული, უპიროვნო და უენო მუსულმანთა გლეხობით, როგორც განვილილ ისტორიულ ხანაში, აგრეთვე ეხლაც წარმოადგენს სამაჰმადიანოს მმართველთა წრეებისათვის სრულიად მიუღებელ სურათს. საქართველო თავის მაგალითით საშიშო შედეგს უქადის მათ ბატონობას. ამას გარდა საქართველოს გეოგრაფიული მდგომარეობა და ბუნებითი სიმდიდრე მეტად თვალსაჩინო, ძვირფასს და სტრატეგიულად დიდ მნიშვნელოვან კუთხეს

წარმოადგენს მეზობელ სამაჰმადიანო სახელმწიფოებისათვის, რომ მათ თავისუფლად დავეტოვონ ჩვენი დამოუკიდებლობა. ამიტომ მაჰმადიანთა ჩვენს დამოუკიდებლობაზედ გამოლაშქრება ისტორიულ მუდმივ მოვლენად უნდა ჩაითვალოს და არა შემთხვევითად, ანუ დროებითი გარემოებად. და ვფიქრობთ რომ, როდესაც-კი საქართველოს დამოუკიდებლობა არ იქნება დაცული ერთსულოვანად, მთელ ქართველ ერის მისწრაფებით, და რაიმე შინა ან-და გარეშე მიზეზების გამო ერის მთლიანობა სახელმწიფოს დამოუკიდებლობის დაცვაში მეტად თუ ნაკლებ შერყეული იქნება, —მაჰმადიანთა საქართველოზედ გამოლაშქრება აუცილებლივ ყოველთვის მოხდება. ეს გარემოება უნდა გავითვალისწინოთ და გვახსოვდეს, რომ მუსულმანებით ირგვლივ შემორტყმულ საქართველოს დამოუკიდებლობა უზრუნველყოფილი არ არის.

საბედნიეროდ ჩვენი ერი შეგნებულია საქმის გარემოებაში. იგი საკმაო სახელმწიფოებრივ მისწრაფებას და გამჭირახობას იჩენს. საქართველოს დამოუკიდებლობას და თავის უფლებას მთელი ქართველი-ერი ერთსულოვანად და ერთგულად იცავს და ექვს გარეშე მუდმივად დაიცავს; მაგრამ თუ ამასთანავე სახელმწიფო ეკონომიურად მძლავრი არი იქნება, მიუხედავად ერის ერთსულოვნობისა, სიმამაცისა და გმირობისა დამოუკიდებლობის დაცვა შეუძლებელია. ამიტომ მტერთან ბრძოლისათვის ჩვენს მამაც ჯარს და გვარდიას თუქცა მოვალენი ვართ შევწიროთ ყველა ჩვენი ნივთიერი და სხვა შეძლება, მეტადრე თუ ომის ხანაში ვართ, მაგრამ ამასთანავე არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ჩვენი ეკონომიური ძალა ჩვენს სასოფლო მეურნეობაშია და მისი შერყევა და

დაქვეითება—საფუძველს უთხრის სახელმწიფოს დამოუკიდებლობას.

ამი აუცილებლად იწვევს სახელმწიფოს ეკონომიურს და ჩვეულებრივ ცხოვრების პირობების შერყევას და შეცვლას და ყველა ძალების ფონტიისაკენ მიმართვას; მაგრამ ამ ფაქტის აუცილებლობა მით უმეტესად ავალებს ყველა მმართველთა დაწესებულებას, რომ მეტის ენერგიით, მეტის დაკვირვებით და ყოველგვარი ზომებითა ხელი შეუწყოს, რათა ჩვეულებრივი წარმოება სასოფლო მეურნეობისა აოცოს შეწყვეტილი, — მიწები იყოს დახულ დათესილი და ვენახები შემუშავებული. თვითსახელმწიფოებრივი ფინანსიური ზომებიც, რომელიც გამოწვეული არის ამის გამო განსაკუთრებული ხარჯით, უნდა იყვეს ისეთი ხასიათისა, რომ, რამდენათაც-კი შესაძლებელია, არაფერხებდეს სოფლის მეურნეობის წარმოებას.

სამწუხაროდ არ შეგვიძლიან არ აღვნიშნოთ, რომ, მაგალითად, ჩვენი მევენახეობა და მეღვინეობა, ეს უმთავრესი დარგთაგანი საქართველოს მცხოვრებთა ეკონომიურის არსებისა, მოკლებულია სათანადო სახელმწიფოებრივ მესვეურებას, და ვიმედოვნებთ, რომ თუ აქამდისინ რევოლიუციონური ხანა ხელს უშლიდა სახელმწიფოს ნორმალურს ცხოვრებას, ამიერიდგან მაინც ჩვენი მიწადმოქმედების სამინისტრო იპოვის მეტს დროს და საშუალებებს, რომ ამ სასოფლო მეურნეობის დარგს გაუწიოს ის დახმარება და ყურადღება, რომელიც ეკუთვნის მას სახელმწიფოს ეკონომიურს ცხოვრებაში.

ი. ზ. ანდრონიკაშვილი.

უურძნის ჭიხ

(Eudemis botrano W.)

ჩვენ ვენახებს უურძნის ჭიამ პირველათ თვალ-საჩინო ხარალი მოუტანა 1894 წ. ამ წელს კახეთის ზოგიერთა ვენახების მოსავალი განახევრა და ზოგან მესამედზე დააყენა. შემდეგ წლებში ამ მანენს თითქოს თვალსაჩინო ზიანი მოსავლისთვის არსად მიუყენებია 1908 წლამდე; 1908 და 1909 წ. კი ისევ მოიხელა თავი და სიღნაღის მაზრის ვენახები, უფრო კი კარდანახის მიდამო, საგრძნობლათ დაახარალა. შარშანაც მოიხელა თავი ამ მანენ და სოფლებს: კარდანახი, ანაგა, ბაკურციხე, ვეჯინი და სხ., თვისი დალი დაადო. ეჭვს გარეშეა, რომ ეს მანენ წლებულა იჩენს თავს, რადგან გაზაფხულზე ამის ნიშნები საკმაოთ მოგვეპოვებოდა.

მანენლობა ჭიისა გამოიხატება იმით, რომ იგი მუსრს ავლებს როგორც უურძნის ყვავილს, ისე დაიგრიმებულ მარცვალს და მერე მოწეულ უურძნისაც. საჭიროთ ვსცნობთ გავაცნოთ ჩვენ მკითხველებს ამ მანენს ცხოვრება, განვითარება და აგრეთვე მასთან ბრძოლა.

უურძნის ჭიის პეპელა პაწაწკინა არსება, მისი სიგ. ძე არ აღემატება 6მმ. წინა ფრთები რუხე მოწითანო ფერისაა, ლურჯ-ნაცრისფერ წინწკლებით, უკანა ფრთები კი ნათელი ნაცრის ფერისა აქვს.

დაახლოებით 20 აპრილში (ახ. სტილ.) პეპელა ადვილი შესახვედრია დაავადებულ ვენახებში დილა ადრიან და მზის ჩასვლის დროს—ბინდამდე, დღის და ღამის განმავლობაში კი მიუჩებელი ზის ან ფოთლის უკანა მხარეზე ან სხვა უფრო იოლა თავშესაფარში. პეპელები ცოცხლობენ 7—8 დღე. პეპელობენ, რის შემდეგაც თვითიული დედალი პეპელა სდებს გახვეულათ მეტენის კოკრებზე 30—50 პაწაწკინა წყლის ფერ მოყვითანო, ოდნავ მოგმო კვერცხებს. ხუთიოდე დღის შემდეგ კვერცხებიდან იჩეკებიან ქუქყიან მომწვანო ფერის, ნათელ მორუხეო თავიანი, 16 ფეხიანი მატლები, რომელნიც იკვებებიან ვაზის ყურძნის კოკრებით. მატლები აკეთებენ აბლაბუდის ქსელის მაგვარ საფარს და ხარბათ ჰმუ-

სრავენ ყურძნის დაუყვავილებელ კოკრებს; რამდენჯერმე კანს იცვლიან და როცა 9—10 mm სიგრძეს მიაღწევენ, რაც დაახლოებით მისის გასულეებში ხდება, იქვე კვავილში თეთრ პარკუჭანას აკეთებს და ამ პარკუჭანაში ჭუპრათ გარდიქმნება ხოლმე. თვითეულ მტევანზე ხშირად რამდენიმე მატლი ბუდობს და გარდაქმნასაც აქვე აწარმოებენ. ჭუპრიდან 8—10 დღის შემდეგ გამოდის მეორე თაობის პეპელა, რომელიც არაფრით განიჩევა პირველ თაობის პეპელისგან, ისევე ცხოვრობს ოღონდ კვერცხების დებას იწყობს საამდროვოდ დაისვრიმებულ მარცვლებზე. კვერცხებიდან იჩეკებიან მეორე თაობის მატლები, რომელნიც გამოჩეკის უმალ ხერეტენ ყურძნის მარცვალს, ჩადიან შიგ და საზღოვობენ მარცვლის შინაგანით; ერთი მარცვლის გამოხვრის შემდეგ გადადიან მეორე მარცვალზე და ამ გვარათ თვითეული ჭია ათიოდე მარცვალს აენებს. მატლი უფრო ეტანება ტყუბათ მდებარე მარცვლებს და კუშს მტევანს. გამოხვრული მარცვლები ჭკნებიან და ხმებიან, მხოლოდ თუ ავდრიანი ამინდია, შეიძლება ჩალობა ჯაიწყონ. გამოხვრული მარცვლები ადვილათ შესამჩნევი არიან თავიდანვე, რადგან ჭიისგან გახვრეტილი ალაგები მკაფიოდ მოჩანან. მკათათვის გასულს მეორე თაობის ჭია უკვე აღზრდილია, აკეთებს თეთრი ქსელის პარკუჭანას, უმეტეს შემთხვევაში თვით გამოხვრულ მარცვალში და ჭუპრათ გარდიქმნება ხოლმე. მარამობისთვის 10 რიცხვებში პარკუჭანიდან გამოდის მესამე თაობის პეპელა, რომელიც ისევ კვერცხებს სდებს ყურძნის მარცვლებზე. კვერცხებიდან მატლი იჩეკება მარამობისთვის 15—20 რიცხვებში და გამოჩეკის უმალ იოლათ ხერეტს თვალ-შესულ ყურძენს და ისევე ენებს ყურძენს. როგორც მეორე თაობის მატლი. დაახლოებით ენკენისთვის გასულს აღზრდილი მატლი მოსკო პარკუჭანას აკეთებს სადმე მიმალულ ადგილას ან მერქნის ანახეთქში, ან ვაზის ქერქში ან ვაზის ხერეღში ჭუპრათ გარდაიქმნება ხოლმე და გახაფუხულად მიძინებული რჩება. აპრილის შუა რიცხვებში ჭუპრის გარდიქმნება ხოლმე პეპელათ, რომელიც პირველ თაობის კვერცხს სდებს და ამ გვარათ ეს მანვე მწე-

რი წლიდან წლამდე თავის შთამომავლობის შენახვა-მომრავლებას აწარმოებს. ცივი და ნესტიანი აზინდი ხელს უშლის მწერის მომრავლებას, რადგან ბევრი კვერცხი ფუჭდება და თვით პეპელაც უფრო ხანმოკლე დრო ცხოვრობს და ნაკლებ კვერცხსა სდებს. როგორც აღვნიშნეთ მანვე ერთი ზაფხულის განმავლობაში სამ თაობათ ბარტყობს, პირველი თაობა მუსრს ავლებს ყურძნის კოკრებს, მეორე დაისვრიმებულ ყურძენს და მესამე—თვალშესულ ყურძენს.

ზოგიერთ წლებში ზარალი მეტათ საგრძობია ხოლმე, მევენახეს $\frac{2}{3}$ მოსავლისა ეკარგება და თვით გადარჩენილი მოსავლის ღირსება დაბალია, რადგან დაავადებულ დამპალ ყურძნის წვენიდან დმდგარი ოვინო მრავალ სნეულობას განიცდის შენახვის დროს. მვენესთან საბოლოოვლათ ბევრ გვარ საშუალებასა ხმარობენ; მათ შორის აღსანიშნავია პარიზის მწვანით მოწამვლა ჭიისა, და ეს საშუალება უფრო ღირსშესანიშნავია სხვა გვარ ბრძოლასთან შედარებით:

პარიზის მწვანე საშინელი შხამია ყოველ ცხოველისთვის და თვით ადამიანისათვისაც. ამიტომ ხმარების დროს სიფრთხილეა საჭირო. ჭიამ სულ ოდნავ ნაწილიც კი რომ ჩაატანოს ამ შხამისა ჭამის დროს მოიშხამება. ამ მიზნით ვერმორელის აპარატებით ვაზს უნდა შეესხუროს ეს შხამი ან ცალკე მომზადებული ან შაბიამანთან ერთად შეზავებულია. თუ შაბიამანთან ერთად აზავებენ, ვითეულ ვედრო დამზადებულ შაბიამანზე უმატებენ 4 მისხალ პარიზის მწვანეს, ანუ ჩაფხედ 6 მისხალს, ოღონდ პარიზის მწვანის მიმატების უმალ სითხეს ურევენ არა ნაკლებ 10 წუთისა, რომ ათიქვიფოს კარგად მთელ სითხეში, რადგან იგი წყალში ვერ იხსნება. სჯობია პარიზის მწვანე ჯერ გაითქვიფოს ცოტაოდენ წყალში, მერ ჩაისხას შაბიამანის მომზადებულ ჭურჭელში და კარგათ აირიოს. სწამლობენ ვაზს ისევე, როგორც შაბიამანით წამლობის დროს, ოღონდ მომწუშავემ ხშირათ უნდა შეაქანჭყაროს ხოლმე აპარატი ზურგზედ, რომ პარიზის მწვანემ არ დაილექოს და სითხე უშხამით არ შეესხუროს ვაზს, რადგან მატლი საუფროვე კვავილს და ყურძენს ენებს, ამიტომ მტევანს უნდა უხვათ შეეს-

ხუროს წამალი. შეიძლება წამლის მომზადება, უშაბიანოთ. ამ შემთხვევაში თვითივე ვედრო წყალზედ იღებენ 4 მისხალ პარიზის მწვანეს, 8 მისხალ უწყლო კირს და 20-30 მისხალ ფქვილს ან შაქარს, ერთმანეთში არევენ კარგათ მოზრდილ ხის კასრებში და ვერმორელის აპარატებით ასხურებენ საკუთრივ მტევნებს. კირი საჭიროა რომ წამალმა არ დასწვას მწვანე ნაწილები—სიმაკვე მოსილუნგოს, ხოლო ფქვილი ან შაქარი წამალს უკეთ მიაკოწოწებს მკენარეზედ. ამ გვარათ შეზავებული წამლის ხმარობის დროსაც საჭიროა ხშირი დარევა სითხისა და ზურგზედაც აპარატის შექანტყარება, რომ საწამლაგმა არ დაილეკოს აპარატის ძირზედ და წამლობა უშედეგოთ არ დარჩეს. წამლობა პარიზის მწვანით ვაზს უნდა იმ დრომდე, ვიდრე კვერცხებიდგან გამოიჩინებინან მატლები, რადგან გამოჩეკის უმაღ ძვრებიან მარცვალში, შიგვე იკებებიან და შხ.მის გავლენას არ განიცდიან. ამის მიხედვით პირველი წამლობა უნდა გავითდეს აპრილის 25 რიცხვებში, მეორე წამლობა თიბათვის 15 რიცხვებში, მხოლოდ მესამე წამლობა მარიაშობისთვის 12 რიცხვებში. მეორე და მესამე წამლობის შემდეგ, როცა მატლის გამოჩეკის ხანა დადგება, უნდა გადიხილოს მტევნები, ყველა დაავადებული მარცვალი უნდა დაიკრიფოს და მდულაოე წყალში ჩაიყაროს, რომ მატლები დაიფუფქნენ. თუ ასე არ უმარჯვეს ამ მავნესთან ბრძოლა, შხან გადარჩენილი მწერები საგრძნობლათ დააზარალებენ მოსავალს. ამ ბოლო დროს შემოიღეს უფრო რადიკალური წამლობა—შეზავებულ პარიზის სითხეს არ ასხურებენ მტევნებს, არამედ ქოთანებში ასხამენ და თვითივე მტევანს ქოთანში აბანებენ, ოღონდ ქოთანს ხშირათ აჭანტყარებენ, რომ შხამმა არ დაილეკოს. ამ გვარ წამლობას უფრო კარგი შედეგები მოაქვს და უმეტეს შემთხვევაში ყველა მატლები ილუპებიან, რადგან მტევნები მთლათ დამზაბულნი იქმნებიან. მესამე წამლობა ამ გვარათ საშიშია, რადგან ყურძენი ლამის მოწყულია და შეიძლება მტევანს შხამი შეჭყვეს დაწურვის დროსაც და მერე ღვინოში გადავიდეს, თუ წვიმებმა არ ჩამორეცხეს წამალე.

ამ მავნით დაავადებულ ვენახების გასხელის დროს ვაზს ქერქიც უნდა გაცელოს, თუ პარკუქანები შეამჩნიეს უნდა დაისრისონ, რადგან როგორც მოვიხსენიეთ, მესამე თაობის ქია პარკუქანებს უმეტესს შემთხვევაში ვაზის ქერქის ქვეშ აკეთებს და ზამთრის განმავლობაში ქუპრათ გადაქცეული თავს იქინახავს.

სიჭიროა, რომ წამლობა და ბრძოლა ამ მავნესთან სწარმოებდეს ყველა მევენახესმიერ იმ რაიონში, სადაც მავნე აღმოჩნდება. რადგან, თუ უწამლებს ერთი მევენახე და მისი მეზობელი კი უყურადღებოთ დასტოვებს ვენახს, უწამლაკ ვენახიდგან შეეყვამევენ ნაწამლ ვენახში.

ევროპის სახელმწიფოებში, იქ სადაც ამ გვარი მავნე აღმოჩნდება ზოლმე, თემების აგრონომიული კომისიის დადგენილებით მოვალეა ყველა მევენახე უწამლოს ვაზს და, თუ რომელიმე არ სწამლობს, თემი თავის ხარჯით სწამლობს ვენახს, ხოლო ხარჯს და ჯარიმას კი მერე ვენახის პატრონს ახდენივენ.

ადვილი არ არის ყურძნის ქიასთან ბრძოლა, ბევრ დროს და დაკვირებას თხოვლობს თვითივე მევენახესაგან, მაგრამ ყველა ქირს გაძლოდა უნდა და მოსაქელს გადარჩენაკი მთლათ დამოკიდებულია მევენახის მუყაითობაზედ.

ს. ჩოლაყაშვილი.

ურუმის საპითხი გევენახეობა-გელვინეობაში.

მეტია იმის მტკიცება, თუ რაქიდი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი ქვეყნის ეკონომიურ მღვომარეობის გამტკიცება—გაუმჯობესობისათვის მევენახეობა-მელვინეობას. საკმარისია გავიხსენოთ, რომ ეს სოფლის მეურნეობის დარგები უძველესებია ჩვენს ქვეყანაში და დედამიწის ზურგზედ ბევრი არ მოიპოვება იმისთანა ადგილები, სადაც იმისთანა ღირსების ყურძენი და ღვინო მოდიოდეს, როგორც ჩვენს პატარა საქართველოში; საჭიროა ისიც ვიცოდეთ, რომ, საერთოთ, ყურძენი მეჩად მცირე განსახლვრულ ტერიტორიაზედ მოდის შედარებით დედა მიწის სივრცესთან.

ამისათვის, ვადამეტებულად არ იქნება თუ ვიტყვით რომ ჩვენი ეკონომიური წინსვლა, ჩვენი ხალხის და რესპუბლიკის კეთილდღეობა ბევრით არის დამოკიდებული ამ სოფლის მეურნეობის დარგების განვითარებაზე: არც ერთს ეკონომიურს რეფორმას არ შეუძლიან ისეთი სასურველი შედეგება მოუტანოს ჩვენს სამშობლოს, როგორც ღონისძიებებს და საშუალებებს მევენახეობის და მეღვინეობის შესაფერ საფეხურზედ ამყვანებს.

რევოლიუციამ როგორც ყველას, ჩვენს ხალხსაც ბევრი ბედნიერება მოჰგვარა: მუშა ხალხი კაპიტალის მონობიდან განთავისუფლდა, რვა საათის სამუშაო დროს შემოღება ცხოვრებაში განახორციელა და მუშა ხალხს შეძლება მიეცა ადამიანური ცხოვრებისა და თავისუფალ დროს კულტურულ შემოქმედებით მუშაობისა; შეიძლება ითქვას, რომ სამუშაო დროს შემკირებას უმეტეს შემთხვევაში არ ჰქონია შედეგათ წარმოების შემკირება და მისი მოსაზება. მაგრამ არის წარმოების მეურნეობის იმასთანა დარგი, რომელსაც რვა საათის მუშაობის შემოღებამ დიდი ზარალი მოჰგვარა და, თუ ასე გაგრძელდა, შეიძლება სრულიადაც მოსკოს მეურნეობაც და თვით ხალხიც, მე ვგულისხმობ სოფლის მეურნეობას და განსაკუთრებით მევენახეობას და მართლაც, ვინც კი მისდევს სოფლის მეურნეობას, ან ამუშავეს ვენახს, იმისათვის ამკარაა რვა საათის მუშაობის მავნებლობა. ამის დამატკიცებელი საბუთები მეტად ბევრია თვით სოფლის მეურნეობის და მევენახეობის წარმოებაში და იმ განსხვავებაში, რომელიც არსებობს მის და სხვა წარმოებების შორის.

ქარხანაში ან ფაბრიკაში მუშაობა სწარმოებს დაზარულ შენობაში და ამინდს არ შეუძლიან ხელი შეუშალოს მას. წარმოების ნაყოფიერება დამოკიდებულია უმთავრესათ ნედლე მასალის რაოდენობაზედ და მანქანების სისტემის გაუმჯობესებაზედ. მუშა აქ პასიური პირია, იგი მანქანის ან წარმოების შედარებით პატარა ნაწილია: რადგანაც მთელი წლის განმავლობაში და სიკოცხლეშიც ერთსა და იმავე საქმეს აკეთებს და დახშულ ჰაერში უხდება მუშაობა, მალე იღლება და

ბეზრდება მუშაობა. ამ გვარ წარმოებიდან საქონელი წელიწადში რამდენჯერმე მიიღება (სეზონის წარმოებების გარდა-როგორც არის შაქრის დამხლება, სპირტის და სხვა) და დამხლებული საქონელი პირდაპირ ბაზარზედ მიდის გასასყიდად: ასე რომ წარმოებაში დაბანდებული მომეტებული ნაწილი კაპიტალის წელიწადში რამდენჯერმე შემოტრიალდება ხოლმე. ამის გარდა, ქარხანაში ან ფაბრიკაში წარმოება რომ დროებით იყვეს შეჩერებული სრულიად არ აწინებს დასამხალხებელ საქონლის ღირსებას და თვით წარმოებასაც. სულ სხვა ხასიათისაა მევენახეობა. მუშაობის ქვეშ სწარმოებს და ამინდს ხშირად ხელს უშლის, აჩერებს და ზოგჯერ აწინებს კიდევ ნამუშავეს და მუშაობას. მუშა აქ აღმზრდელ მშობლის თანამდებობას ასრულებს, რაც ასე კარგათ არის გამოხატული მევენახის სიმღერაში „ვაზო, შეილივით აღზრდილო, უღვაშეპ მოგი გრეხა“... მუშაობას მრავალ ფეროვანი ხასიათი აქვს (თხნა, ვასხლა, ვაფურჩქვანა და სხვა) და ყოველ გვარ მუშაობას განსაკუთრებული ვაგენა აქვს ვაზზედ და ყურძნის ღირებულებაზედ და ეს გარემოება მუშას უღვიძებს სიყვარულს, მეტს დაკვირვებას და შემოქმედებას. ყოველ გვარი მუშაობა განსახლებულ დროს სწარმოებს და ეს გარემოება ისეთ პირობებსა ჰქმნის, რომ ზოგჯერ რომელიმე მუშაობის დაგვიანება სრულიათ უღუპავს მეურნეს მოსავალს (წამლობა, ვასხლა და სხვა). მოსავალი წელიწადში მხოლოდ ერთხელ მოდის. და თუ იმასაც მივიღებთ მხედველობაში, რომ ეს პროდუქტი კიდევ უნდა ვადამუშავდეს და ამას უნდება არა ნაკლებ კიდევ ერთი წლისა, ადვილია წარმოვადგინოთ, რომ პროდუქტი ანუ სარგებელი დახარჯულ კაპიტალზედ მიიღება არა უჭარბს იორი წლისა და ზოგიერთ შემთხვევაში კი უფრო გვიანაც. და თუ სამუშაოები დროზედ არ იქმნა შესრულებული ადვილად შეიძლება მწარმოებელმა დაკარგოს არა მარტო წლის მოსავალი, არამედ ძირითადი კაპიტალიც, რაც დახარჯულია ვენახის გაშენებაზედ. ისიც არის ვასათავალისწინებელი, რომ თუ შევადარებთ სოფლის მეურნის და ქალაქის მეურნის მუშაობის დროს რაოდენობას მთელი წლის

განმავლობაში და მივიღებთ მხედველობაში იმ გარემოებას, რომ ზამთარში ვენახში არ შეიძლება მუშაობა ზოგჯერ სრულიადც. სოფლის მუშას გაცილებით ნაკლები საათები გამოიწვევს ნამუშვრისა, და მაშასადამე უთანასწორობაც ქალაქის მუშასთან.

ამისათვის არის, რომ ყველა დაწინაურებულ ქვეყნებში კარგათ ესმით სოფლის მეურნეობის და მევენახეობის განსაკუთრებული პირობები და არსად დედამიწის ზურგზედ მუშებს არა აქვთ მოთხოვნილი სოფლის მეურნეობაშიაც რვა საათის მუშაობის დროს განხორციელების საჭიროება: უმეტეს შემთხვევაში მუშაობენ იმდენს, რამდენიც შეიძლება ამინდისა და საჭიროების მიხედვით. ვერც ერთმა გაუმჯობესებულმა მანქანამ სოფლის მეურნეობაში ვერ წასწია ნაშრომის ნაყოფი. რება ისე როგორც ფაბრიკაში. პირადი მომქმედი, მუშა იყო და არის უმთავრეს მომქმედით, აქტიურ ნაწილად წარმოებისა, რომლისგანაც უმთავრესად არის დამოკიდებული მეურნეობას კეთილ-დღეობა. ეს გარემოება კარგათ ესმას ყველა სოფლის მუშას, და როცა იგი აწარმოებს თავის მეურნეობას არ ზოგავს ჯანსა და ღონეს, ცდილობს, რომ რაც შეიძლება კოპწია, სუფთა, საღათ შეინახოს თავის ვენახი და არა ნორმალურ ადამიანად ჩასთვლის იმ პირს ვულში მაინც, რომლიც ურჩევს მას მხოლოდ რვა საათის მუშაობას მის ვენახში, როდესაც მას ესაჭიროება წამლობა, ან თობნა ან მოკრეფა.

მაშასადამე, თუ გავითვალისწინებთ ყველა ნათქვამს, ჩვენც არა ნორმალურად უნდა ჩავთვალოთ 8 საათის მუშაობა მევენახეობაში, იგი მაზარალბებელად და უსამართლოდაც უნდა იყვეს მიჩნეული.

მეღვინეობა უფრო წააგავს ქარხნის მუშაობებს. მაგრამ ამ დარგშიაც არის ხანა, როდესაც დაყოვნებას შეუძლიან აუნაზღაურებელი ზარალი მოუტანოს მეურნეს. რთვილში, ყურძნის დაწურვის დროს საჭიროა დაწყებული საქმე დასრულებული იყვეს. შეიძლება, ყურძნის წურვა მევენახეობასთან უფრო ახლოსაც იყვეს თავის ხასიათით, ან და მათ შუა გარდამაჯალ, გადაბმულ მომენტს შეა-

დგენდეს. ამის გარდა, რადგანაც ღვინის წარმოება ერთგვარ ორგანიზმის (მეღვინეობაში შესამჩნევი ადგილი უჭირავს ღვინის დედის ცხოველმყოფელობას) აღზრდას წარმოადგენს, უნდა საჭიროდ ცნობილი იყოს, რომ როცა კი საქმე მოითხოვს სამუშაო დრო გადიდებულ იქნას.

თუ გვირდა ჩვენი მევენახეობა და მეღვინეობა მკვიდრ ნიადაგზედ დაეყენოთ, ავავავოთ და მართლა ხალხის მეურნეობის უმთავრეს შემოსავლის დარგით გავხადოთ, საჭიროა მივიღოთ შემდეგი დებულებანი:

1. მევენახეობაში მარტიდან—გიორგობისთვისმდე მუშაობა უნდა სწარმოებდეს არა ნაკლებ 10 საათის, სხვა დროს კი 8 საათი.

2. თუ საჭიროება მოითხოვს მუშაობის დრო გადიდებული უნდა იყვეს და სავალდებულო ყველა მომუშავეთათვის ზედ დამატებით ფასის ანაზღაურებით ვადამეტებულ მუშაობის დროისათვის.

3. სარდაფში ჩვეულებრივ მუშაობა უნდა სწარმოებდეს 8 საათი, ყურძნის დაწურვის დროს კი როგორც მევენახეობაში.

4. თუ სარდაფში გარემოება მოითხოვს სავალდებულო უნდა ვახდეს ზედ მეტი მუშაობა ფასის დამატებით.

აგრონომი დ. გედევანიშვილი.

ღვინის წარმოება.

მციის განვითარების პირობები. რადგანაც ტკბილის დუღილი დაკავშირებულია მცია—სოკოს განვითარებასთან, ამიტომ მოკლედ მოვიხსენიებთ ზოგ იმ გარემოებას, რომელიც გავლენას ახდენს მასზე. უპირველესად შევხებით სითბოს გავლენას. თუმცა სხვა და სხვა ჯიშის მცია სხვა და სხვა თბიდანდს (ტემპერატურა) იტანს, განსხვავება ამ თბიდანდთა შორის დიდი არ არის. სამაგეროდ დიდი მნიშვნელობა აქვს სიმშრალე-სინოტიეს: თუ მშრალი მცია ვანიცდის სითბოს გავლენას,

მას 110°C-საც კი შეუძლია გაუქლოს; ხოლო, თუ იგი ნოტიოა, მაშინ 70-ზედაც ველარ სტოცლობს და ბევრი მათგანი 50-ზედაც კი კვდება. სიცივის ატანა უფრო უკეთესად შეუძლიათ: გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ ყინულში ჩაყინული მცია, ყინულის გაღვობის შემდეგ ისევ ჩვეულებრივს ცხოველყოფელობას იჩენს. და ეს არც გასაკვირია: ჩვენ ვიცით, რომ ზამთარს მცია მიწაში ატარებს (ზედაპირიდან ახლო, რასაკვირველია) და მიწას კი ჩვენში ყოველწლივ თოვლით არის დაფარული და ხშირად გაყინულიც. მციას რომ ამ სიცივის ატანა არ შესძლებოდა, მაშინ ის გაიყინებოდა და მოკვდებოდა, ყურძნის მწიფობის დროს მტვევანზე ველარ გაჩნდებოდა და დაწურული ტკბილი ველარ აღუღებოდა. ჩვენი ტკბილი კი, ზამთრის ყინვების მიუხედავად, ყოველთვის დღეს — სიზანს მციას ჩვენი ყინვა-სიცივე ვერასა ვნებს.

ტკბილის დუღილის დაწყებისათვის ყველაზე უფრო შესაწყობი თბიდანდი (ტემპერატურა) 10°—15°-დღე: თუ ტკბილში ბევრი შაქარია, მაგალითად 20—25%¹, ამისთანა ტკბილისთვის უფრო შესაფერ თბიდანდი ითვლება 12—15° C., ხოლო თუ შაქარი 20 ასიდანზე (პროცენტზე) ნაკლებია, მაშინ უკეთესია 10—12° C. თუ ტკბილის თბიდანდი ტემპერატურა) აღნიშნულზე პატარაა მაშინ, თუმცა დუღილი მაინც სწარმოებს, მაგრამ ნელა მიმდინარეობს, დიდხანს გრძელდება და ნაწილი შაქრისა გაუნაწილებელი რჩება; უფრო მაღალ თბიდანზე (30° C-დე) კი დუღილი უფრო მძლავრად მიდის, მაგრამ მცივებ უფრო ადრე იხოცებიან და შაქარი ტკბილში აგრედვე დაუშლელი რჩება. 40° C-ზე დუღილი სულ მთლად ჩერდება.

ნათქვამის ნათელსაჩენად გამოცდილების მაგალითს მოვიყვან: გამოკვლეულია, რომ თუ ტკბილმა 4° C-ზე დაიწყო დუღილი 24 საათის განმავლობაში მციათა რიცხვი

2,3 ჯერ მატულობს.

13° C-ზე	— 4,8	„	„
23° „	— 12,1	„	„
28° „	— 17,6	„	„
34° „	— 6,4	„	„
38° „	— 0	„	„

ასე რომ ამ რიცხვებს მიხედვით (რომელიც პეტერსენის გამოკვლევას ეკუთვნის), ყველაზე ძლიერი დუღილი სწარმოებს 28° C-ზე. მაგრამ, როგორც უკვე მოვიხსენიეთ, ეს კიდევ იმას არა ჰნიშნავს, რომ ასეთი დუღილი ყველაზე სასურველი იყოს. ჩვენა ვთქვით, რომ ამისთანა მძლავრ დუღილს დროს შაქარი დაუშლელი რჩება, ე. ი. ღვინოში ნაკლები ძალარი ჩნდება, და აი ამისი დამამტკიცებელი რიცხვებიც. მაგალითისთვის აღებულია ძალიან ტკბილი ყურძნის წვენი ოთხად ვანაწილებული და ცალ-ცალკე სხვა და სხვა თბიდანზე დადუღებული.

აღმოჩნდა, რომ 9°-ზე დადუღებულს 100 კ. ც. ღვინოს ჰქონდა 13,71 წონაწილი ძალარი 18°-ზე დადუღებ. 12,69	„	„		
27	„	9,70	„	„
36	„	6,40	„	„

ამგვარად თუმცა დაბალ თბიდანზე (ტემპერატურა) დუღილში შეიძლება 2—3 ჯერ უფრო დიდხანს გასტანოს, მაგრამ სამაგიეროდ ღვინოში უფრო მეტი ძალარი ჩნდება — ხოლო მაღალ თბიდანზე, თუმცა დუღილი ჩქარა თავდება, მაგრამ ტკბილი სრულად არ დადუღება ხოლმე და ღვინოში შაქარი რჩება.

ჩვენში დიდი სიკვების გამო, და სადუღებელ ჭურჭლის თუ თვით ტკბილის გაციების შეუძლებლობის გამო, ტკბილი უკმათ მძლავრად იწყებს დუღილს მაღალს თბიდანზე და ამიტომ (უკვე წინა წერილკში მოხსენებულ მიზეზებთან ერთად) ღვინოები ტკბილი რჩება. დუღილი კი უფრო დაბალ თბიდანზე რომ სწარმოებდეს, ჩვენს ღვინოებში ძალარიც კოტითა უფრო მეტი იქნებოდა და სხვაფრთვაც ღვინოები აგრე ადვილად არ დაზიანდებოდა. როგორც ეს ჩვეულებრივად ხდება ხოლმე.

შაქრის რაოდენობის გავლენა მციაზე. თუ მცა მეღვინეობაში არა გვაქვს ხოლმე საქმე ამ საკითხთან, მაგრამ ორიოდ სიტყვით მაინც მოვიხსენებ, რომ მციას აღარ შეუძლია ზრდა იმისთანა ტკბილში, რომელშიც შაქრის რაოდენობა 60 ასიდანს (პროცენტს) აღწევს. და საერთოდ კი მისი თავისუფლად მოქმედება იზღუდება უკვე 30%-იან ტკბი

ლიდან.

ჰაერის გავლენა მციაზე და დუღილზე. გამოცდილებამ დაამტკიცა, რომ თუ ჰაერისგან მთლად დახურულს ჭურჭლებში იყო დაწურული ყურძენი, ამისთანა ტკბილი ნელ-ნელა შედიოდა დუღილში. ხოლო თუ ამისთანა ტკბილში მანქანებით მძლავრად ჩაუბერავდნენ ჰაერს, მაშინ ტკბილი უცბათ იწყებდა დუღილს, თბიდანდი (ტემპერატურა) რასაკვირველია ზევით იწევდა. მციათა რიცხვი უცბათ მრავლდებოდა და, რადგან თავის საზღოდ მცია უმთავრესად სხვადასხვა პასნივობებსა ხმარობს, (აზოტიან ნივთ). ამის გამო ჰაისცველობა (აზოტის ცველობა) დამდგარ ღვინოში უფრო ნაკლები იყო, ეს გარემოება რასაკვირველია ღვინოს გამძლეობასა ჰმატებს, რადგან ზოგიერთი ავადმყოფობა ამგვარ ღვინოს სცილდება.

ჰაერეული ტკბილიდან მიღებული ღვინო ჩვეულებრივ სახეებით არის ხოლმე დადუღებული. ჩქარა მწიფდება და გადაბრუნებაც ნაკლებად იკის, — მაგრამ ჩვენებურად დაწურულს ღვინოს ეს თითქმის სრულებით არც კი შეეხება: სანამ ტკბილი ქვევრებში მოგროვდება მას იმდენი შემთხვევა აქვს ჰაერი გაიროს, რომ მისთვის ჰაერის ჩარევა ჩაბერვით სრულიად არავითარ საჭიროებას აღარ წარმოადგენს. თუმცა დუღილის დროს სადუღებელ ჭურჭლის პირთან მოვროვილ კლერტის და ჩენჩოს, ეგრედ წოდებულ „თავის“ საბრუნებით ერთგხარ ჰაერის ჩარევისაც ვაღწევთ და ამით დუღილს ხელს ვუწყობთ (თუმცა „თავის“ საბრუნებას სულ სხვა მიზანი აქვს).

როდესაც უნდათ, დუღილი ჩქარა დამთავრდეს. ჰაერს ჩაურევნ ხოლმე არა მხოლოდ დუღილის დაწყებისას, არამედ შემდეგაც, დუღილის დროს.

ჰაერის ჩარევით დუღილი ჩქარდება ერთის მხრით, როგორც უკვე ზევითა ვთქვით, ღვინოს დედის მსწრაფლად გამრავლებით; ხოლო მეორეს მხრივ იმ გარემოებით, რომ ტკბილში ჰაერის ჩარევის დროს სადუღებელ ჭურჭლის შინაარსი ირევა: დაბლა დაღეჭილი მცია — ღვინოს დედა დაბლა დარჩენილ გაუნაწილებელ ტკბილთან ერთად ზევით ამოდის,

ცხოველდება და დუღილის მსველეობაში სხვა მკიებთან ერთად კვლავ მონაწილეობას იღებს. — ამ გვარად ცხადია, როდესაც მციათამეტრი რიცხვი იღებს მონაწილეობას ჰაერის დაშლაში. დუღილი უფრო ჩქარა იწარმოებს და ადრეც დამთავრდება. მაგრამ ჰაერის ჩაბერვის გავლენა ტკბილის დუღილზე სხვაფრიადაც აიხსნება. საქმე ის არის, რომ — ეს უკვე დიდიხანა მოხსენებული იყო, — ჰაერის დაშლის დროს გაჩენილი ნახშენი CO_2 წარმოადგენს ერთგვარ შხამს, რომელიც თუმცა არა ჰკლავს მციას, მაგრამ მის გამრავლებას მაინც ხელს უშლის. როდესაც ჩვენ ტკბილში ჩაბერვით თუ სხვაფრთვ ჰაერს ურევთ, ამ დროს ტკბილი დიდს მოძრაობაშია და მასში გაჩენილი და გახსნილი შხამი ნახშენი CO_2 ადვილად ჰშორდება მას. — ეს გარემოება კი თავის მხრით ხელს უწყობს, როგორც მციის გამრავლებას, აგრედვე მის მიერ ჰაერის ნაწილების საქმეს.

ყოველივე ზევით ნათქვამიდან ნათელი ხდება, რომ განსაკუთრებული მნიშვნელობა ეძლევა ჰაერის ჩარევას, როდესაც ძალიან სქელ ტკბილთანა გვაქვს საქმე: ამ შემთხვევაში ბევრი ძალარი (ალკოჰოლი, სპირტი) და ნახშენი CO_2 ჩნდება და თუ ეს უკანასკნელი არ გაიღვენა, დუღილი ნელდება; ამას გარდა, მაშინ როდესაც ჭურჭელში ზევით პირთან უკვე მთლად დადუღებულია ხოლმე ტკბილი, დაბლა, ჭურჭლის ძირში ჯერ კიდევ ბლომად მოიპოვება დაუმღელი შაქარი და, თუ ჩაბერვით ტკბილი არ აირია, ნაწილი შაქრისა გაუნაწილებელი დარჩება: ამას კი ხანგრძლივი ჩუმი დუღილი სდევს თანა და ღვინომღვრიედ რჩება დიდხანს.

ამ ჰაერის ჩარევის დროს ერთს განსაკუთრებულს პირობას უნდა მიექცეს ყურადღება: სახელდობრ იმას, რომ ჰაერის ჩარევა უნდა მოხდეს სანამ ღვინოს დედა მშვივობის მდგომარეობაში არ გადასულა, თორემ მცია ამ მდგომარეობაში თავის სიმსუბუქის გამო მოტივტივებულირჩება ღვინოში და აგრე ადვილად აღარ იღეჭება — ღვინო ერთხანად მღვრიედ დარჩება.

(გაგძელება იქნება)

მ.ხ. შალამბერიძე.

კახეთის მევენახეობის და მეღვინეობის მდგომარეობა.

(მოხსენება წაკითხული მევენახეთა და მეღვინეთა კონგრესზე).

რომ საქართველო სასოფლო მეურნეობის ქვეყანაა, ეს საღაო სავანს არ შეადგენს. მისი სასოფლო მეურნეობა უმთავრესად ემყარება მაღალ კულტურის სასოფლო სამეურნეო ნაწარმოებთ: ღვინო, თამბაქო, ჩაი, ხილი, აბრეშუმი და სხ. შემოსავლიან დარგებს. ყველა ამ დარგთა შორის უმთავრესი ადგილი უჭირავს ჩვენი მევენახეობა-მეღვინეობას, რომელსაც საქართველოს სოფლის მცხოვრებთა 30 პროც. მიიწევენ (9 ათასამდე მეკომური).

მაგრამ საქართველოს ყოველ კუთხეში ერთნაირი მნიშვნელობა არა აქვს მევენახეობას: იგი ზოგან თუ მეორე ხარისხიდან ანუ დამხმარე საშუალებას წარმოადგენს, ზოგან ის უმთავრესი და ხშირად ერთადერთი შემოსავლის წყაროა. განსაკუთრებული მნიშვნელობა საქართველოში მევენახეობას აქვს მთელ კახეთისთვის და უმთავრესად კი ალაზნის მარჯვენა ნაპირზედ ერთ ხაზზედ დამწკრივებულ სოფლებისთვის ახმეტიდან მოყოლებული ვიდრე ხირსამდე; და რაც უფრო თელოვის მახრიდან უახლოვდებით სიღნაღის მახრას—მევენახეობა იღებს უფრო ინტენსიურ ხასიათს.

ჩვენ სამწუხაროდ უტყუარი ცნობები ვენახების და მევენახეთა რაოდენობის შესახებ არ მოგვეპოვება და მთელი ჩვენი დასკვნები უნდა დავამყაროთ იმ ცნობებს, რომელთაც აქვეყნებდნენ სხვადასხვა სახელმწიფო ან კერძო დაწესებულებები. ამ ცნობათა მიხედვით საქართველოში ამ ჟამად ანგარიშობენ ვიდრე 65000 დესეტინა ვენახს, საიდანაც თბილისის საგუბერნიო მევენახეობის და მეღვინეობის კომიტეტის მიერ 1913 წ. გამოქვეყნებულ ცნობათა მიხედვით, 32485 დესეტინა ვენახი ე. ი. თათქმის ნახევარი თბილისის გუბერნიისა ანუ აღმოსავლეთ საქართველოში ითვლება. იმავე კომიტეტის ცნობით 1913 წლისთვის კახეთში უნდა იყოს

(თელავის, სიღნაღის და თიანეთის მაზრებში) 20243 დესეტინა ვენახი. ვფიქრობთ, რომ ეს ცნობები სინამდვილეზე ახლოს ვერ უნდა იყვნენ (რეპორტ ნამდვილათ ვიცით სოფ. ველისციხის, გურჯაანის და კარდანახის რაიონებში ეს ცნობები 20 პროც. ნაკლებია ნამდვილზე.) ყოველ შემთხვევაში მთელი ეს ვენახები განაწილებულია შემდეგ ნაირად: წინა მხარს ე. ი. ალაზნის ველს უჭირავს 19508 დესეტინა, ხოლო უკანა მხრის 7 სოფელს 735 დეს. უკანა მხრის მევენახეობაც არ არის მცხოვრებთა შემოსავლის ერთადერთი წყარო და როდესაც ვლაპარაკობთ კახეთის მევენახეობაზე, მხვედველობ. გვაქვს განსაკუთრებით ალაზნის ველი ანუ წინა მხარი. თუ საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში ჯერ საბოლოო იტყვა არ თქმულა, მეურნეობის რომელ დარგს უნდა დაადგეს იგი კუთხე თავის გეოლოგიური და კლიმატიურ პირობების მიხედვით, — სამაგიეროდ კახეთის წინამხარის შესახებ მტკიცედ უნდა ითქვას, რომ ეს კუთხე მართლმევენახეობისთვის არის გამოსადეგი — მეტადრე ალაზნის მარჯვენა ანუ მარცხენა ნაპირის ბუნება შესამჩნევად განირჩევა გამოღმა მხარისგან. მისი მდიდარი ნიადაგი, გადაშლილი მინდვრები, სარწყავ წყლის სიუხვე და მოსახლეობის შედარებითი სითხველე შესაძლებლად ხდის შერეულ მეურნეობის წარმოებას (მევენახეობა, ზენათესვა, მესაქონლეობა, მეხილეობა და სხვა). აქაც მევენახეობა არ შეადგენს ერთადერთ საარსებო წყაროს, თუმცა მას უჭირავს თვალსაჩინო ადგილი (ალაზნის გაღმა მდებარე 12 სოფელს აქვს 3385 დესეტინა ვერსი). ღვინოც თავისი ღირსებით შესამჩნევად განირჩევა გამოღმა მხრის ღვინოებისაგან (გარდა ყვარლის რამდენიმე თარგის ვენახებისა, რომელთა ღვინოებიც ცნობილია მაღალ ღირსების ღვინოთ). სამაგიეროდ ალაზნის გამოღმა მხარე ტოპოგრაფიულ და კლიმატიურ პირობათა ზედგავლენით განსაკუთრებით მევენახეობის წარმოებისათვისაა შექმნილი. ხეილი ვერ გვარობს რომ მეხილეობას მიეყრთ ხელი, საბოლოოდ ან სათამაშაქოთ წყალი არ მოგვეძებნება. საქონლის მოშენება საძოვარი მიწის სიწვიროვისა გამო შეუძლებელია, ხენა

თესვისათვისაც ჯერ სულ არ არის საკმარე მიწა და რაც არის ისაც ძრიელ უღალოდ, მცირე მოსავლიანი და დაბალი ღირსების ხორბლის მომკეში.

ამიტომ მარტო ეს გარეგანი პირობებიც საკმარისი უნდა ყოფილიყო, რომ წინა მხარს მევენახეობა გაეხადა თავის შემოსავლის წყაროდ. მაგრამ გარეგანი პირობათა გარდა არის ერთი გარემოება, რომელიც ვალდებულად ჰზღის კახელს განსაკუთრებით მევენახეობას მიჰყვებს—ეს ნაწარმოების მაღალი ღირსებაა. ჩვენ მიზანს აქ არ შეადგენს კახური ღვინის თვისებათა შექება ან მისი ქიმიური შემადგენლობის უპირატესობაზედ ლაბარაკი სხვა ღვინოებთან შედარებით, მხოლოდ აღვნიშნავთ, რომ საკმარისია გავისხენოთ, რომ მეღვინეობის იმ პრიმიტიულ წესით მიღებულმა პროდუქტმაც კი, ასე უკეთ რომ ვსთქვათ, მხოლოდ დაუმუშავებელმა მისალამ, როგორც ჩვენ ბაზარზედ გავვაქვს, მოიპოვა ფართო ბაზარი მთელ რუსეთში, უწყევს ყველა ღვინოებს ყოფილ რუსეთის საზღვრებში დიდს მეტოქეობას და აღიარებულია როგორც რუსეთის ისე დასავლეთ ევროპის ბევრ მკოდნე მევენახეობა მეღვინეობის სპეციალისტის მიერ საუკეთესო ღირსების ღვინოდ.

ალანის მარჯვენა მხარეს მევენახეობის ფარგლებად ითვლება (ახმეტიდგან ვიდრე ხირსამდე) 49 სოფელი 15260 დესეტინა. ვენახების დამუშავება კახეთში საუკეთესო წესით სწარმოებს და შეიძლება ითქვას, რომ ზოგის ერთი ვენახები ხშირად არ ჩამოუფარდება საფრანგეთის საუკეთესოდ დამუშავებულ ვენახებს; თუმცა, ჩვენ და სამწუხაროდ, ვენახების დამუშავება ჩვენში უფრო წამბადებელია, რადგან საკუთარი ცოდნა და გამოცდილება ცოტა თუ ვისმეს აქვს. მეტადრე ომის დაწყების წინ ერთმანეთის წაბაძულობით და ერთგვარი მეტოქეობით ერთი-მეორეზედ უკეთესად ამუშავებდა კახელი მევენახე ვენახს. ამ მხრივ თვალსაჩინო მაგალითებს გვაჩვენებენ სოფ. კარდანახი, გურჯაანი. აქ საჭიროდ ვსთვლით აღვნიშნოთ ორი მევენახე—ვენახის არსიანი თუ შეიძლება ასე ითქვას—ს. გურჯაანის მეტრენი ლეიანა მუხარაშვილი და გიორგი

ნაცვალაშვილი, რომელთა ვენახებიც ყოველ წელიწადს წარმოადგენენ ნიბუშს მუყაითობისას, დაკვირვებისას და საუკეთესოდ არიან დამუშავებულნი მუდამ—მათი მეცადინეობისა და ღირსია აღნიშვნისა. ვენახების, ევროპიულ წესით დამუშავების შესწავლაში, ვაზის წამლობაში და ამ დარგში ზოგიერთ ელემენტულურ ცოდნათა გავრცელებაში დიდი როლი ითამაშა კახეთში ყოფილ საუღლელო, ეხლა სახელმწიფო მამულებმა. ბევრი რამ საჭირო და სასარგებლო წესი მუშაობისა გადიღეს აქედან. დიდი დამსახურება მიუძღვით ამ მამულებს კახეთის მევენახეობის წინაშე. ეს მუდამ უნდა ახსოვდეთ სახელმწიფო მამულის მმართველებს და ცდილობდნენ, რომ კახეთის მევენახეობის წინსვლას მუდამ წინ მიუძღოდნენ და არა კულში მისდევდნენ. მაგრამ სამწუხაროდ სახელმწიფო მამული თუ აქამდის იმას გვასწავლიდა, თუ ვენახი როგორ უნდა გაეყოდეს, დღეს იმას გვასწავლის თუ ივროგორ უნდა ვაფუქდეს.

დამუშავების მხრივ, როგორც თავიდანვე აღვნიშნეთ, რაც უფრო თელავის მაზრიდან სიღნაღისაკენ მოიწევთ, ვენახები უფრო ინტენსიურათაა დამუშავებული. მეტადრე განსხვავება თვალსაჩინო ხდება შარა გზით მოგზაურობის დროს. ს. ურიათუნდიდგან რომ შემოხვალთ ნუკუზნის ვენახებში. აქ ხშირად ჰხვდებით მართულ გამბულ ვენახებს, საუკეთესოდ დამუშავებულებს და რამდენადაც უახლოვდებით გურჯაანით კარდანახს, იმდენად რწმუნდებით, რომ ამ სოფლებში, გარდა იშვიათი გამოჩაკლისისა, ყველა თავის დროზედ სხლავს ვენახს, სწამლის, თოხნის და სხვა. მოსავალიც სიღნაღის მაზრაში თითო დესეტინაზედ შემსაზნევედ მეტოქის ვიდრე თელავისაში.

ალანისმნავია, რომ რაც ომი დაიწყო, გარდა იმისა რომ ახალი ვენახების გაშენება მთლად შეჩერდა. ძველი ვენახებიც ბევრი სრულიად განადგურდა; ამოვარდა. უმთავრესი მიზეზი იმაში უნდა ვეძიოთ, რომ მთელი მშრომელი მარჯვენის მობილიზაციის დროს ვენახებში მომუშავე აღარავინ დარჩა. სწორედ ამავე ხანაში კახელი ქალი, რომელიც აქნობამდე იშვიათ შემთხვევაში თუ გავიღოდა ვენახში სამუშაოთ, იძულებულია ხშირათ შაბი-

ამნის სასხურებელ აპარატ აკიდებული სწამ-
ლიდეს ვენახს. ხშირად ამ ხანებში ნახავდით
მთვარიან ღამეს, რომ კახელი გლეხები ვე-
ნახს სარაედანენ.

არის კიდევ ერთი გარემოებაც, რომელ-
მაც უსათუოდ დიდი მნიშვნელობა იქონია
კახეთის მევენახეობის ზრდის შეჩერებაში. ეს
გახლავთ ვაშლყვავებულ პურის საკითხი. რო-
დესაც ჩრდილო-კავკასიის პურს გურჯანელი
მევენახე ფუთს 1 მანეთად და კიდევ ნაკლე-
ბადაც ყიდულობდა, ხოლო ღვინოს კი პურ-
თან შედარებით შესამჩნევად მეტ-ფასში იმავე
ჩრდილო კავკასიელს აყიდებდა—ჩვენი მხენელ-
მიესველი რუსეთიდან შემოსულ იაფ-პურს
მეტოქეობას ვერ უწევდა და იძულებული იყო
მიეტანებინა ვენახისთვის. ხოლო ხვნა-თესვა-
ზე ხელი აეღო. სამაგიეროდ როდესაც ერთის
მხრით გარეშე ბაზრიდან პურის შემოტანა
გართლიად შესწყდა და მეორეს მხრით ღვინოს
გარეშე ბაზარიც დაიკეტა, მევენახე ჩავარდა
უმწეო ძღვომატრობაში და მთლად მხენელ-
მთესველის ნება სურვილის განკარგულებაში.
დაირღვა პურისა და ღვინის ღირებულების
სწორ-წონაობა და ღვინის მოყვანა ნაკლებ
სასარგებლო შეიქმნა. ამის დასამტკიცებლად
საკმარისია ვსთქვათ, რომ იმაიმდე 1 ფუთი
ღვინო იცვლებოდა ვიდრე 3 ფუთ პურზედ,
ხოლო 1918 წელში 1 ფუთ ხორბალში აძლევ-
დნენ 1-ნახევარ ფუთ ღვინოს (საპალნეზედ
6—8 კოდი პური). ამის მეოხებით თითქმის
ყველა მევენახე შეეცადა პურის მოყვანასაც
და ამ მხრივ გასაოცარი ცვლილება მოხდა
კახეთის მეურნეობაში, რასაც ნათლად გვა-
ჩვენებს შემდეგი ციფრები: 1916 წელს კახე-
თის რკინის გზით შესულა კახეთში 1.071.300
ფუთი ხორბლეული. 1918 წელს კახეთის
რკინის გზას კახეთიდან გამოუტანია ნახე-
ვარ მილიონამდე ფუთი ხორბლეული. რა თქმა
უნდა ამ გარემოებამ შესამჩნევად შეამცირა
ვენახების რაოდენობა. ჩვენ აქ მხედველობაში
არ ვიღებთ აგარაზული რეფორმის მეოხებით
ჩამორთმეულ ვენახებს, რომელნიც კამეჩებმა
სახნავებათ აქციეს. (ქობულიშვილის კისისხე-
ვი, ანდრონიკაშვილების გურჯაანში, ირაკლი
ჭავჭავაძის სანერგე მუკუხანში და მრავალი

სხვა). მათი რიცხვიც ორ ასეულ დესეტინა-
ზედ ნაკლები არ უნდა იყოს.

ვენახების რაოდენობის შემცირება გა-
მოიწვია აგრეთვე როგორც საწამლებელ ია-
რალ მანქანათა და მასალათა უმოვრობამ
ისე ჰივვის სიძვირემ და უმოვრობამ. დასა-
სრულ უნდა ვსთქვათ, რომ უსაშინელეს მტე-
რი ვენახებისა—ფილოქსერა შემოესია კახეთის
ვენახებს და ზოგიერთი რაიონებში ბევრი ვე-
ნახები მოსპო (მაგალ. ველისციხეში) ყოველი-
ვე ზემოხსენებული ჩვენის რწმენით იმის მა-
ჩვენებელია, რომ კახეთის მევენახეობა კრი-
ზის განიციდის და დიდი საფრთხე მოელის თუ
მას მიზან შეწონილი მტკიცე და გაბე-
დული დამხმარე მთარველობა არ აღმოუჩინეთ-
მით უფრო საშიშია ჩვენი მდგომარეობა, რომ
ჩვენი მევენახეობა მეტად წვრილ მამულთან
მევენახეობაა და ამიტომ ყოველივე პატარა
მევენახე ყველა ჩამოთვლილ დაბრკოლებათა
წინაშე ადვილად შესაძლებელია შეშინდეს და
მიანებოს თავი ისეთი ძვირფას და ღამაზ და-
რგს, როგორც არის მევენახეობა. მიზან შე-
წონილად მიმაჩნია აქ მოვიყვანო ცნობები,
რომელნიც ნათლად გვაჩვენებენ, თუ რა წვრილ
მევენახეობასთან გვაქვს ჩვენ კახეთში საქმე.
რაიონი აღებულია თელავის და სიღნაღის
მაზრის შუაგული, სახელდობრ ველისციხის
ჯგუფი (მუკუხანი, ახალშენი, ველისციხე, ჩუმ-
ლაყი). თუ მაგალითად გურჯან-კარდანახი თი-
თო მევენახეს მეტი მამული აქვს, ვიდრე ჩვენ
მიერ მოყვანილ ცნობაში სჩანს, სამაგიეროდ
თელავის მაზრაში უფრო წვრილი მევენახენი
არიან (უმრავლესობა მყავს სახეში). ველის-
ციხის შემს. ვამსესა. ანხ. მიწის მზომელს და
აზომინა თავის წვერთა ვენახები და აღმოჩნ-
და, რომ 1691 წვერიდან ისეთ წვერთა რიც-
ხვი რომელთაც აქვთ 1—600 კვ. საგ. (1/4 დე-
სეტინა) უდრის 278, (16, 44%) 600—1200
(1/2 დესტ.), უდრის 553 (32,7%), 1200—1500
(3/4 დესტ.), 353 (20,=87%), 1800—1 დეს.
(—1 დეს.—189 (11,17%), 1—2 დეს. 235
(13,8%), 2—3—35 (3,13%), 3—5—16 (1%),
5 დან ზევით—14 (0,82 პროც.), ანუ ერთ
დესეტინაზედ ნაკლები 81 პროც., ხოლო მე-
ტი 19 პროც. იმავე ცნობებით წვრილი ვე-

ნახები მეტ წილად დაუმუშავებელია, მოსავალიც შედარებით მსხვილ ვენახების პატრონთ უფრო მეტი მოსდით (—2 დესტეინამდე).

(დასასრული შემდეგ).

გ. წინამძღვრიშვილი

ქრონიკა.

— საბჭოს შუამდგომლობის თანახმად მთავრობის ეკონომიური კომისია შეუდგა ლენინს აქციზის საკითხის განხილვას და პრინციპიალურათ სენო საჭიროთ ლენინს აქციზის შემეცირება, ხოლო შემეცირების რაოდენობის გამორკვევისათვის განსახილველათ გადასცა სპეციალურ-კომისიას საბჭოს მხრივ წარმომადგენელთ წარგზავნა საბჭოს თავ მჯდომარე ბ-ნი ი. ზ. ანდრონიკაშვილი. სპეციალური კომისიის პირველ კრება შესდგა 29 მაისს, რომელსაც დაესწრნენ ვაჭრობა მრეწველობის წარმომადგენელი ბ-ნი ალშიბაია, ი. ზ. ანდრონიკაშვილი, კ. მ. ბერეკაშვილი და ფინანსთა სამინისტროს წარმომადგენელი ბ. კოზლოვსკი.

— საბჭოს შუამდგომლობის თანახმად, მთავრობის ეკონომიურმა კომისიამ საჭიროთ სენო გაგზავნილ იქმნას საზღვარ გარეთ სპეციალისტთა კომისია რათა გაიცნონ და შეისწავლონ ყოველივე ის, რაც გაკეთდა ახალი მეღვინეობა—მევენახეობაში ამ უკანასკნელ ხუთი წლის განმავლობაში, რადგანაც ომიანობის აქეთ არავითარი ცნობები ამის შესახებ ეგროპიდგან არ მოსულა.

— საბჭომ აღძრა თხოვნა მიწათ მოქმედების სამინისტროს წინაშე, რათა ქიმიკოს ავალიშვილს საშუალება მიეცეს სამინისტროს ლაბორატორიაში მოაწყოს გამოკვლევანი ნაცართან ბრძოლისათვის ახალი და უფრო იოლი საშუალებების შესასწავლათ.

— ყუბინის ჭიასთან ბრძოლის მოსაწყობათ

ბათ კახეთში განწყებულთა ენტომოლოგი ენოკურავი; ამ მიზნისათვის მიწათ-მოქმ. სამინისტრომ გაგზავნა კარდანახში 31 ფუთი პარიზის მწვანე. მიეცემათ მევენახეთ დესტეინაზედ 3 გირვანქა, 150 მანეთათ თითო გირვანქა

— მიწათ-მოქმედების სამინისტრომ მიიღო: ა. საფრანგეთიდან 400 ვერმორელის აპარატი და 400 გოგირდის საბერველი, რომელიც გაანაწილა ერობათა და კოოპერატივებთა შორის; ვერმ. აპარატები 3500 მან. და საბერველები 340 მანეთათ ცალი. ბ. 3000 ფუთი გოგირდი, „სუბლიმე“ რტალიდგან; სახელმწიფო მამულების საჭიროებისათვისაილო 1500 ფ., ხოლო დანარჩენი კოოპერატიულ ბანკს გადასცა სოფლებში დასარიგებლათ; აქედგან დაახლოვებით 1000 ფუთი კახეთს გაეგზავნა და 500 ფუთი დასავლეთ საქართველოს.

— მიწათ-მოქმედ. სამინისტრო იძენს ჭიათურის შავი ქვის სააქციონერო საზოგადოებისაგან 50,000 ფ. შაბიამნის ფხენილს, რომ მომავალ წლისათვის უზრუნველ-წყოს მევენახენი. მოსლოდნელია, რომ ეს შაბიამანი დაჯდება ადგილობრივ მიტანით არა უქვირეს 700 მანეთისა. ეს შაბიამანი ლონდონიდან უკვე მოსულა და მეტათ მალალი ხარისხისაა.

— 29 მაისს საშინელმა ნიაღვარმა დაზარალა სოფლები: კარდანახი, ბაქურციხე, ვეჯინი და სხვა. მოდიდებულმა ხეებმა წაღვეს ნათესები და ვენახები.

— 26 მაისს, დიდმა სეტყვამ მეტათ დაზარალა ნაფარეული, სანიორე, ხორხელი, ართანა, წინანდლი და მიდამო ადგილები; როგორც ვენახები, ისე ნათესები მიღათ განდგურებულთა. ზარალის აღსანუსხავათ და ადგილობრივ გაჭირვებათა გამოსაკვლევათ გაწვეული არიან სასოფლო მეურნეობის ინსპექტორნი აგრონომები ი. ნ. ლომაური და ა. ა. ეგოროვი.

— მიწათ მოქმედ. სამინისტრომ გადასწყვეტა პლაკატების გამოცემა ხეხილის და ვაზის ავადმყოფობის ვაცნობის პოპულიარიზაციისათვის; გამოცემა დაევალა ენტომოლოგიურ ბიუროს.

— მთავრობის დადგენილებით: ა) საქარის სანერგე გარდაქეულია შეღწე-მევენახეთა სადგურად და დამტკიცებულია შტატები, რომლის მიხედვით მოწვეულ იქნებიან: 1. გამგე, 2. თანაშემწე გამგისა, 3. ქიმიკოსი მელვინე და 4. მსწავლელი მევენახე; ბ) ჩუმლაცის სანერგე ერობისაგან ვადადის მიწათ მოქმედების სამინისტროს განკარგულებაში, რომელსაც მხედველობაში აქვს მოაწყოს თართო სანერგე.

— საბჭომ მოიწვია საქმის მწარმოებლათ თავის კანცელარიაში მარ. ნანუკაშვილისა.

— ვ. რცხილაძის ოჯახისათვის დახმარების აღმოსაჩენად, საბჭოს ინიციატივით მოწვეულ იქნა კომისია იმ დაწესებულებათაგან, სადაც თანამშრომლობდა განსვენებული; კომისიაში შედიან საბჭოს თავმჯდომარე ი. ზ. ანდრონიკაშვილი, ქართული სამეურნეო საზოგ. თავმჯდომარე ს. ნ. ყაზახაშვილი, სახალხო უნივერსიტეტის ლექტორთა კოლეჯის თავმჯდომარე ს. ჟორჯოლიანი, კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების წარმომადგენელი ე. ს. იოსელიანი, ყოფილ მეღვინე-მევენახობის კომიტეტის თავმჯდომარე შ. ეგოროვი და საბჭოს მდივანი ს. მ. ჩოლაყაშვილი.

საქართველოს მევენახე-მეღვინეთა ყრილობის საბჭოს წევრმა მოქალაქე გიორგი წინამძღვარმა კრებას გააცნო ხსენებულ საბჭოს მნიშვნელობა ჩვენი მევენახეობა-მეღვინეობისათვის, რომელიც ამ ჟამად სხვადასხვა გარემოებათა გამო დიდ კრიზისის განიცდის, და განუმარტა, რომ, საბჭოს უფრო ნაყოფიერ მუშაობისთვის და მისი უფრო მეტი გავლენის მოსაპოვებლად მთავრობის წრეებში, საქაროა მევენახეთა პროტესიონალური კავშირების დაარსება სოფლად.

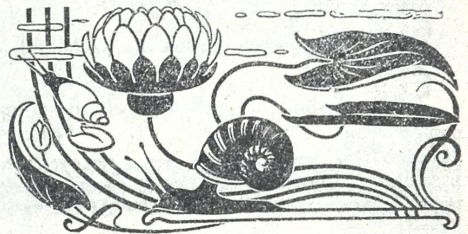
კრებამ გამოსთქვა სურვილი შეკავშირების შესახებ და ამ მიზნით აირჩია შვიდი პირისაგან შემდგარი ველისციხის რაიონის მეღვინე-მევენახეთა საბჭო, რომელსაც მიჰმართავს ყოველი მევენახე ამა თუ იმ საჭირობო-საკითხის შესახებ და ხსენებული საბჭო თავის მხრით იქონიებს პირდაპირ დამოკიდებულებას საქართველოს მეღვინე-მევენახეთა ყრილობის საბჭოსთან. ველისციხის რაიონის მევენახე-მეღვინეთა საბჭოში აჩვენებულ იქნენ: ველისციხის თემის მხრით—ლევან შალაშვილი, შემნ.—გამსესხებელ ამხანაგობის მხრით—ნიკოლოზ გიქიმყრელი, ახაშნის თემის მხრით—მიხეილ ნიკოლოზის ძე წინამძღვარი, მევენახეთა მხრით—ფირო მამისაშვილი, წყალობ ავაქოვი, იოსებ კარდანახლიშვილი და შაქრო ოსოშვილი.

მონგ. სარქისოვი.

წარილი ველისციხიდან

1920 წლის აპრილის 16-ს შესდგა ველისციხის რაიონის მევენახე-მეღვინეთა კრება.

კოოპერატიული საზოგადოება

„კასეთი“

საზოგადოება „კასეთი“ ზრსებობს 1895 წლიდან და ამ ეჭმად 246 მეზნასე ითვლება წეურად. საზოგადოება „კასეთი“-ს წეურობა მეუძლიან ეეელა კასელ მევენასეს და აკრეთეე ეეელა ძეს, ვინც-ეი ჩანბარებს საზოგადოებას სამდვილ კასურ ღვინოს ეოეულ წლიე.

მთავარი კონტორა საზოგადოება „კასეთი“-ს მოთავსებულია თბილისში, დამეუძნებელ კრების ქუჩა № 5, ტელეფონი № 13—23, ხოლო სარდაფი-ეი ვოგოლის ქუჩასე № 63, საკუთარ შენობაში. ეელეგრეთ მისამართი: თბილისი კასეთი.

საზოგადოება „კასეთი“-ს მთავარი საწეობები კასეთში ორ ალაკას ზრის მოწეობილი: თელაეში „კასეთი“-ს ბიურო ალექსანდრე მაცაძვილთან და კარდინასში, „კასეთი“-ს ბიურო ნიკოლოზ დარაძვილთან.